

Savjest opterećena pobačajem

Liječenje krivnje u slučaju pobačaja sakramentalnim odrješenjem

Anthony Stephen BURNSIDE

Sažetak

Svake se godine diljem svijeta izvrši između 36 i 50 milijuna pobačaja. Dok se pobačaj promiče kao bezopasan i jednostavan medicinski postupak, mnogo žena kao i drugih sudionika u njemu pati od osjećaja krivnje te u njih dolazi do psihološkog poremećaja poznatog kao postabortivni sindrom. U Sjedinjenim se Državama mogu obratiti savjetovališta koja pomažu osobama podnositi tugu i patnju kroz koje prolaze nakon pobačaja. Psihoterapeuti, svećenici i drugi za to osposobljeni članovi savjetovališta prisno surađuju, vodeći kroz postupak liječenja žene u kojih je obavljen namjerni pobačaj. Žene se potiču da ponovno dožive pobačaj, da žale zbog gubitka djeteta koje su pobacile, shvate i prihvate Božje oprostenje, oprostite sebi i drugim osobama uključenima u taj događaj, te na koncu da proslave oprostjenje u sakramentu pomirenja.

Uvod

Cilj je ove rasprave pokazati kako se krivnja zbog pobačaja može izliječiti terapijom koja doseže svoj vrhunac u sakramentu pomirenja. Ponajprije se razmatraju usluge savjetovališta za žene koje trpe nakon pobačaja. Zatim se opisuje postabortivni sindrom i njegovi simptomi. Na kraju se preispituje postupak liječenja i ozdravljenja u sakramentu pomirenja.

1. Projekt »Rachel« — usluge savjetovališta

Projekt »Rachel«¹ obuhvaća usluge savjetovališta posebno za žene ali i za liječnike, osoblje bolnice i za sve druge kao npr. muža, majku i prijatelja koji su vršili pritisak da se izvrši pobačaj i nakon toga trpe zbog tog zločina.² Zauzima se holi-

- 1 Ime je Rachel–Rahela preuzeto iz Jeremije (31, 15–17). Rahela oplakuje svoju djecu, ali gaji nadu u budućnost. Rahelino ime poziva žene na ozdravljenje.
- 2 Vicki Thorn, »Project Rachel: Faith in Action, A Ministry of Compassion and Caring«, u: *Post-Abortion Aftermath: A Comprehensive Consideration*, ed. Michael Mannion, Washington, Sheed and Ward, 1994., str. 149.

stički pristup koji uključuje duhovno i psihološko gledište. Savjetovalište potiče osobe da shvate i prihvate Božje oprostjenje te da ga proslave u sakramentu odriješenja.³ Projekt »Rachel« sastoji se od mreže svećenika i psihoterapeuta koji su posebno obrazovani da bi mogli dijagnosticirati simptome postabortivnog sindroma i poduzeti odgovarajuće korake liječenja.⁴ Prednost se daje stručnom, a ne volonterskom osoblju zbog toga što taj sindrom sadrži ozbiljne psihološke probleme, pa čak i moguću opasnost od samoubojstva. No katkada žene izliječene nakon pobačaja pružaju snažan doprinos postupku ozdravljenja, iako nisu za to posebno osposobljavane.⁵

Projekt »Rachel« organizira tečajeve na kojima se svećenici i psihoterapeuti upoznaju sa svojim ulogama. Premda i jedni i drugi imaju važne uloge u stvarnom postupku liječenja, osobito je važan doprinos terapeuta pri postavljanju dijagnoze simptoma postabortivnog sindroma, dok je jedina dužnost svećenika pružiti sakrament odriješenja. Svećenici i terapeuti potiču se na razvijanje prisne suradnje⁶ te da bez sustezanja upućuju žene jedni drugima. Prisna povezanost između svećenika i terapeuta pomaže im da lakše izađu na kraj sa svojim reakcijama na bol kojoj su izloženi bavljenjem postabortivnim sindromom.⁷

Projekt »Rachel« organizira se na razini biskupije. Mrežu svećenika i terapeuta organiziraju biskupski, a ne župni uredi. To ženama jamči željenu anonimnost. Žene i druge sudionike pobačaja valja zaštititi da ne budu izložene javnosti unutar svoje župe. Te osobe u prvom redu pristupaju projektu »Rachel« tako da nazovu broj centrale koja ih onda upućuje dalje. Projekt »Rachel« je potrebno naveliko objavljivati u svim pogodnim crkvenim i necrkvenim sredstvima objavljivanja diljem biskupije. No taj se projekt također oslanja na terapeute i svećenike koji se susreću s osobama u drugim okolnostima. Oni tada upućuju žene na projekt »Rachel«.⁸

Posrednik u središnjem uredu koji prima pozive mora poznavati psihoterapeute i svećenike da bi ih mogao uskladiti prema potrebama osobe koja je nazvala, na primjer starijeg, mudrijeg svećenika ili mlađeg i blažeg; starijeg i iskusnijeg terapeuta ili nekog mlađeg, stručno bolje osposobljenog. Posrednik koji prima pozive radi u određeno vrijeme prema redovitom tjednom rasporedu. Žena koja upućuje

3 Michael Mannion, »Abortion and Healing: A Pastoral Church Responds in Word and Sacrament«, u: *Post-Abortion Aftermath: A Comprehensive Consideration*, ed. Michael Mannion, Washington, Sheed and Ward, 1994., str. 106.

4 Patricia Casey, »Psychological Effects of Abortion«, *Journal of the Catholic Medical Quarterly*, February, 1996., str. 19.

5 Vicki Thorn, »Project Rachel: Faith in Action, A Ministry of Compassion and Caring«, u: *Post-Abortion Aftermath: A Comprehensive Consideration*, ed. Michael Mannion, Washington, Sheed and Ward, 1994., str. 150.

6 Patricia Casey, »Treatment of Post-Abortion Syndrome, u: *Post-Abortion Syndrome. Its Wide Ramifications*, ed. Peter Doherty, Cambridge, Four Courts Press, 1995., str. 80.

7 Vicki Thorn, »Project Rachel: Faith in Action, A Ministry of Compassion and Caring«, u: *Post-Abortion Aftermath: A Comprehensive Consideration*, ed. Michael Mannion, Washington, Sheed and Ward, 1994., str. 150.

8 Ibid. str. 151.

poziv mora imati mogućnost doći do iste osobe da bi se razvio osjećaj sigurnosti i pouzdanja u program. Pozivi se mogu odužiti pa je potrebno da posrednik posveti osobi koja zove onoliko vremena koliko god ona želi.⁹

Osobe koje traže izlječenje, moraju nazvati centralu projekta »Rachel«. Posrednik odlučuje o potrebama pojedine osobe. Sa ženama koje traže izlječenje valja uvijek postupati individualno. Žena se ne smije osjećati kao »slučaj«. Ona ima pravo na skrb koja se posvećuje njezinoj osobnoj situaciji. Ta se žena tada upućuje bilo stručnjaku psihoterapeutu bilo svećeniku. Oni koji pate od većih psiholoških problema, na početku se šalju psihoterapeutu. Osobe koje manje pate, mogu se odmah uputiti svećeniku.

Potom osoba mora poduzeti sljedeći korak i sama stupiti u vezu sa stručnjakom savjetovališta ili svećenikom. Nakon prvog sastanka svećenik ili stručnjak savjetovališta organizira daljnje sastanke kako bi se dovršio postupak izlječenja. Većina žena sudjeluje najviše na šest sastanaka, ali prema osobitim potrebama mogu se dogovoriti i daljnji sastanci.¹⁰

Prva osoba koja preuzima skrb može po potrebi uputiti ženu drugom kolegi stručnjaku za posebnu pomoć. Osobu koja je započela s terapeutom valja u pravo vrijeme uputiti svećeniku radi sakramenta odrješenja. Terapeut, ako se žena s time složi, može pozvati svećenika da pribiva sastancima. Po završetku postupka izlječenja osoba se potiče da se vrati svakodnevnim obvezama. U slučaju potrebe dodatne podrške žene, ali i ostali, mogu se ponovno pridružiti programu.¹¹

2. Postabortivni sindrom i njegovi simptomi

Postabortivni sindrom je ona vrsta posttraumatskog stresnog poremećaja za koji je važan kroničan ili odgođen razvoj simptoma što je posljedica zbijenih osjećajnih reakcija na proživljenu fizičku i emocionalnu pobačajnu traumu.¹² Iako društvo pobačaj shvaća kao nešto sasvim normalno, mnoge žene emocionalno pate nakon počinjenog pobačaja jer same shvaćaju da je to zlo.¹³ Za ženu koja pati od postabortivnog sindroma tipično je da do njega obično dolazi sedam do deset godina nakon počinjenog pobačaja.¹⁴ Prvih nekoliko godina poslije pobačaja većina žena primjenjuje obrambene mehanizme kako bi potisnule prvotne osjećaje krivnje. Obrambeni mehanizmi obuhvaćaju:

9 Ibid.

10 Ibid. str. 155.

11 Vicki Thorn, »Project Rachel: Faith in Action, A Ministry of Compassion and Caring«, u: *Post-Abortion Aftermath: A Comprehensive Consideration*, ed. Michael Mannion, Washington, Sheed and Ward, 1994., str. 155.

12 Vincent Rue, »The Psychological Realities of Induced Abortion«, u: *Post-Abortion Aftermath: A Comprehensive Consideration*, ed. Michael Mannion, Washington, Sheed and Ward, 1994., str. 30.

13 Melinda Tankard Reist, *Giving Sorrow Words*, Sydney, Duffey & Snellgrove, 2000., str. 10.

14 Heather Sertori, »Pregnancy Support Agencies: Their History, Purpose and Philosophy« u: *The Abortion Debate. Pro-life essays* eds. Margaret O'Donovan and Jeremy Stuparich, ACT Right to Life Association, 1994., str. 19.

- 1) racionalizaciju: to uključuje pronalaženje logičnih razloga, prihvatljivih obrazloženja ili pak isprika zbog kojih je pobačila.
- 2) potiskivanje: potiskivanje bolnih osjećaja. To je način kako bi se spriječilo da nesvjesna obavijest stigne do svjesnog uma.
- 3) kompenzacija: napor da se za pobačaj iskupi dobrim djelima kao što je rad u pokretu za promicanje života, nastojanje da postane »savršena mama« ili da uskoro nakon pobačaja ima »dijete iskupljenja«.
- 4) nastajanje reakcija: potiskivanje zastrašujućih osjećaja i misli povezanih s prošlim pobačajem i to žestoko iskazujući osjećaje upravo suprotne ovima, na primjer pristupanjem pokretu za promicanje života.¹⁵

Ovi su obrambeni mehanizmi prvih nekoliko godina vrlo djelotvorni pri uklanjanju bolnih sjećanja. Problem je u tome što oni iscrpljuju dobar dio mentalne energije budući da se žena mora naporno truditi kako bi zanijekala i potisnula snažne osjećaje. Na kraju, sa stalnim nagomilavanjem stresa, ona gubi snagu u nadvladavanju stresova iz svakidašnjeg života kao i nadalje, u potiskivanju zaboravljenih sjećanja.¹⁶ Simptome postabortivnog sindroma mogu potaknuti različiti doživljaji kao što je spontani pobačaj, sljedeća trudnoća, novostečeno znanje o razvoju čeda prije rođenja ili pak neko vjersko iskustvo.¹⁷

Na početnim stupnjevima liječenja posrednik savjetovaništa, psihoterapeut ili svećenik nastoje dijagnosticirati simptome postabortivnog sindroma. Valja urediti mirnu i prikladnu sredinu u kojoj osoba može slobodno govoriti o problemima, bojaznima i strahovima kroz koje prolazi u svom svakodnevnom životu. Nije nužno da sve žene doživljavaju iste simptome ili na isti način. Neke žene simptome osjete neposredno nakon pobačaja, a druge ih mogu imati nekoliko godina kasnije. No ako osoba ima barem tri od niže navedenih simptoma, može se pouzdano dijagnosticirati da trpi od postabortivnog sindroma:

- 1) Krivnja se osjeća zbog kršenja svog osobnog moralnog kodeksa. Za ženu koja je pristala na ubijanje svog djeteta teret je krivnje težak. Unutarnji joj glas samopriekorno neprestano govori: »Kako si to samo mogla učiniti! To je neoprostivo!« Žene koje su počinile pobačaj često kasnije vjeruju kako su nevolje koje dolaze nakon pobačaja neizbježne jer one »to zaslužuju«. ¹⁸
- 2) Tjeskoba je neugodno emocionalno i fizičko stanje bojazni, a čine je: napetost (nesposobnost opuštanja, razdražljivost itd.), fizičke reakcije (vrtočica, lupanje srca, želučane smetnje, glavobolje itd.), zabrinutost zbog budućnosti, poteškoće pri koncentriranju i nemiran san. Tjeskoba proizlazi

15 Teri Reisser and Paul Reisser, *Identifying and Overcoming Post-Abortion Syndrome*, Colorado Springs, Focus on the Family, 1993., str. 8.

16 E. Joanne Angelo, »Psychiatric Sequelae of Abortion: The Many Faces of Post-Abortion Grief«, *Linacre Quaterly*, May, 1992., str. 70.

17 *Ibid.* 71.

18 Denise Mari, »The Judas Complex: A Stumbling Block to Post-Abortion recovery«, *Homiletic and Pastoral Review*, October, 1994., str. 24.

iz sukoba između ženinih moralnih principa i njezine odluke da pobaci. Ona gotovo nikada ne dovodi svoju tjeskobu u vezu s počinjenim pobačajem. Pa ipak podsvjesno ona možda izbjegava sve što se tiče malene djece. Navodi izlike što ne prisustvuje krštenju, u robnim kućama izbjegava dječji odjel te ne želi imati posla s malenom djecom u obitelji ili kod prijatelja.¹⁹

- 3) Psihološka tupost. Osoba koja je doživjela vrlo bolan gubitak, instinktivno počinje izbjegavati buduće situacije koje bi mogle dovesti do ponovnog izbijanja teške boli. Većina žena nakon pobačaja odluče da si nikada ne dopustite da dođu u takvo bolno stanje. Podsvjesno pokušavaju održati svoje osjećaje na ravnoj razini, niti da se dižu niti da padaju. Osjećajna jednodušnost utječe na cjelokupan ženin pogled na život. Ženama se nakon pobačaja čini kao da je nešto u njima ugaslo. Ništa ih više ne može ganuti ili dirnuti — ni dobro ni zlo. Za sve što se oko njih zbiva one su postale hladne i ravnodušne. Psihološka tupost uvelike koči njihovu sposobnost stvaranja i održavanja međuljudskih odnosa.²⁰
- 4) Depresija i pomisao na samoubojstvo. To je raspoloženje ispunjeno tugom, krivnjom i osjećajem beznadnosti. Dubokoj i dugotrajnijoj depresiji svojstven je osjećaj skrajnje beskorisnosti i posvemašnja nemoć da se doživi bilo kakva radost. Depresija može dovesti do ozbiljne opasnosti od samoubojstva. Katkada si žena toliko predbacuje i toliko se prezire zbog pobačaja, da poželi da je »nema«.²¹

Kod sudionika pobačaja često se nakon tog čina očituju mnogi simptomi. Tužna raspoloženja koja se kreću od osjećaja melankolije do potpune beznadnosti. Iznenađne i nezadržive provale plača čiji uzrok može biti ženi potpuno nepoznat ukoliko još nije svoju dosadašnju žalost dovela u vezu s pobačajem. Srozavanje samopoštovanja što se u prvom redu pripisuje osjećaju bezvrijednosti zbog pobačaja. Žena poslije pobačaja često pati od nesаницe, gubitka apetita i spolnog nagona. Dugotrajno spavanje i pretjeranost u jelu isto su tako uobičajene reakcije na proživljeni pobačaj. Smanjena je motiviranost za normalne životne djelatnosti. Rad, hobiji, čitanje, briga za djecu, ljudski odnosi i tako dalje čine se sada bezvrijednima. Čest je prekid međuljudskih odnosa zbog općeg pomanjkanja životne radosti. Odnos s mužem ili momkom koji je imao udjela u pobačaju obično se pogoršava. Taloži se gnjev na njega čak i ako je davao podršku bilo kojoj njezinoj odluci. Mnogo žena vjeruje da su se u razdoblju prije pobačaja morali prema djetetu odnositi više zaštitnički dok ona nije bila u stanju jasno pro-

19 Heather Sertori, »Pregnancy Support Agencies: Their History, Purpose and Philosophy« u: *The Abortion Debate. Pro-life essays* eds. Margaret O'Donovan and Jeremy Stuparich, ACT Right to Life Association, 1994., str. 20.

20 Vincent Rue, »The Psychological Realities of Induced Abortion«, u: *Post-Abortion Aftermath: A Comprehensive Consideration*, ed. Michael Mannion, Washington, Sheed and Ward, 1994., str. 32.

21 E. Joanne Angelo, »Psychiatric Sequelae of Abortion: The Many Faces of Post-Abortion Grief«, *Linacre Quarterly*, May, 1992., str. 74.

- suđivati. U većine parova dolazi do raskida tijekom prve godine nakon pobačaja.²²
- 5) Sindrom godišnjice. Izgleda da su simptomi postabortivnog sindroma izrazitiji oko godišnjice pobačaja ili datuma kad se pobačeno čedo moralo roditi.²³
  - 6) Ponovno proživljavanje pobačaja. Kad se navršava godišnjica pobačaja ili oko datuma kad se je dijete trebalo roditi veći su izgledi za pogoršanje simptoma postabortivnog sindroma. To se osobito događa u okolnostima kao što je rutinski ginekološki pregled ili zvuk kućanskog usisavača koji je sličan onom tijekom pobačaja. Žene često ponovno proživljavaju pobačaj u obliku učestalih noćnih mora o dojenčadi općenito ili čak o svom pobačenom čedu.²⁴
  - 7) Zaokupljenost misliju da će opet zatrudnjeti. Značajan postotak svijih žena koje pobace, zatrudni u prvoj godini nakon pobačaja. To predstavlja podsvjesnu nadu da će nova trudnoća, često nazvana »dijete iskupljenja«, poslužiti kao nadomjestak za pobačeno čedo.²⁵
  - 8) Zabrinutost zbog problema plodnosti i rađanja: neke žene nakon pobačaja strahuju da više nikada neće zatrudnjeti ili da neće moći donijeti dijete do kraja trudnoće. Žene koje vjeruju u Boga i »polaganje računa« Bogu, strahuju da će ih Bog kazniti poteškoćama u sljedećoj trudnoći, pa i hendikepiranom djecom.²⁶
  - 9) Prekid vezivanja na sadašnju i/ili buduću djecu: žena se iza pobačaja podsvjesno udaljava od svoje djece zbog bojazni da bi kao kaznu za pobačaj mogla izgubiti jedno od njih. Da bi se zaštitila od boli i patnje zbog gubitka, ona se ne trudi da s djecom razvije topao odnos pun ljubavi. Druge pak žene nastoje biti najsavršenije majke na svijetu, što im služi kao naknada za pobačaj posljednjeg djeteta. One se opsesivno vežu uz svoju djecu da bi svijetu i sebi dokazale kako na koncu konca i nisu tako loše majke.²⁷
  - 10) Samokažnjavanje ili degradacija: znatno povećanje težine ili opasan gubitak težine čine ženu manje privlačnom te smanjuje njezine izgleda da opet zatrudni. Drastičan gubitak težine obustavlja menstrualni ciklus i tako priječi svaku daljnju trudnoću. Namjerna neuglednost služi kao jedan oblik samokažnjavanja te pomaže da se i nadalje održi uvjerenje kako nije vrijedna ičije pažnje. Žena nakon pobačaja može isto tako ući u opasne intimne veze, može se odati promiskuitetu, prestati se brinuti o svom zdravlju ili

22 E. Joanne Angelo, »Psychiatric Sequelae of Abortion: The Many Faces of Post-Abortion Grief«, *Linacre Quarterly*, May, 1992., str. 72.

23 Ibid. 76.

24 Ibid. 71.

25 Teri Reisser and Paul Reisser, *Identifying and Overcoming Post-Abortion Syndrome*, Colorado Springs, Focus on the Family, 1993., str. 13.

26 Vincent Rue, *The Psychological Realities of Induced Abortion*, u: *Post-Abortion Aftermath: A Comprehensive Consideration*, ed. Michael Mannion, Washington, Sheed and Ward, 1994., str. 31.

27 Ibid. str. 73.

si namjerno nanositi emocionalnu i fizičku bol. Neke se žene poslije pobačaja odaju alkoholu ili drogama da bi na taj način izašle na kraj s bolnim sjećanjima na pobačaj. Duševne i fizičke posljedice zlouporabe alkohola i droga samo služe da se pojačaju simptomi koje žena već ionako ima.²⁸

3. Liječenje

Kad se jednom ustanovi postabortivni sindrom, važno je da osoba dovede simptome u vezu s pobačajem.²⁹ Prije toga je pogrešno mislila da je pobačaj tako jednostavan kao vađenje zuba, bez ikakvih dugih štetnih posljedica. Neki su je ljudi uvjerali kako je pobačaj prava stvar.³⁰ Drugi su je nastojali uvjeriti kako bi morala pobačaj zaboraviti. Ona sve to želi povjerovati, ali nažalost njezino tijelo i um to ne mogu. Ona pati od simptoma postabortivnog sindroma koji neće nestati čak ni s vremenom. Osoba je jedino onda spremna započeti s terapijom kada sama prizna da je njezina patnja povezana s pobačajem. Kad osoba jednom uvidi potrebu da se počne baviti svojim pobačajem, psihoterapeut, svećenik ili osposobljeni član savjetovališta mogu je voditi kroz postupak liječenja.

3.1. Ponovno proživljavanje pobačaja

U prvom dijelu postupka liječenja žena ponovno proživljava pobačaj. Terapeut obzirno pomaže ženi da dozove u pamćenje negativne osjećaje koji su pratili doživljaj pobačaja.³¹ Većina žena koje proživljavaju postabortivni sindrom tako je dugo potiskivala svoje osjećaje kako bi ih tom strategijom svladala, da ne može lako povezati svoju sadašnju patnju s proživljenim pobačajem. Liječenje može jedino onda započeti kad su snažni osjećaji — straha, bijesa, krivnje i tuge povezani s pobačajem — opet svježi u ženinoj svijesti.

Najjednostavniji način za terapeuta da pristupi ovim osjećajima jest osigurati mirnu i ugodnu sredinu u kojoj žena može pričati o svom iskustvu pobačaja. Što je se više potiče da riječima slobodno opiše svoje proživljavanje pobačaja, to će njezino sjećanje biti veće.³² Većina žena u početku nije u stanju govoriti o nečemu što im je neugodno. Obziran terapeut joj može taktičnim poticajem pomoći da ponovno proživi pobačaj. Mogu joj se postavljati pitanja, kao npr.: »Kako ste išli

28 E. Joanne Angelo, »Psychiatric Sequelae of Abortion: The Many Faces of Post-Abortion Grief«, *Linae Quarterly*, May, 1992., str. 71.

29 Margaret White, »One Doctor's Experience«, u: *Post-Abortion Syndrome. Its Wide Ramifications*, ed. Peter Doherty, Cambridge, Four Courts Press, 1995., str. 80.

30 Patricia Casey, »Treatment of Post-Abortion Syndrome«, u: *Post-Abortion Syndrome. Its Wide Ramifications*, ed. Peter Doherty, Cambridge, Four Courts Press, 1995., str. 74.

31 Patricia Casey, »Psychological Effects of Abortion«, *Journal of the Catholic Medical Quarterly*, February, 1996., str. 19.

32 Patricia Casey, »Treatment of Post-Abortion Syndrome, u: *Post-Abortion Syndrome. Its Wide Ramifications*, ed. Peter Doherty, Cambridge, Four Courts Press, 1995., str. 75.

u polikliniku za pobačaje? S kime ste išli u polikliniku? O čemu ste razmišljali na svom putu do poliklinike? Kakav je bio miris operacijske sale? Kako je zvučao aparat?«³³ Ukoliko žena svoje osjećaje o pobačaju ne može izraziti riječima, može joj se predložiti da ih napiše.³⁴

3.2 Tugovanje za gubitkom pobačenog djeteta

Pošto je ponovno proživjela pobačaj, ženu se može potaknuti da oplache gubitak pobačenog djeteta.³⁵ U tom razdoblju postupka liječenja može je kočiti sljedeće:

- 1) uvjerenje kako bi bilo licemjerno da ona kao »krvnik« sada oplakuje.
- 2) nepostojanje sjećanja na čitavo dijete što bi olakšalo zdravo odvijanje žalovanja.
- 3) nijekanje potrebe da se oplakuje nešto što je, na koncu konca, bilo samo »grumen tkiva trudnoće«.

Presudno je da žena nakon pobačaja shvati i prihvati kako je bio okončan život pravog ljudskog čeda.³⁶ Zdravo odvijanje žalovanja zahtijeva tople, ljubavljive prožete uspomene na osobu za kojom se tuguje. Terapeut stoga potiče ženu da »ponovno stvori« svoje nerođeno dijete pretvarajući se kao da su joj poznate njegove osobine. To ženi pomaže da mentalnu i emocionalnu sliku potpuno učvrsti u svom umu.³⁷ Terapeut obzirno ispituje o nekim djetetovim osobinama kao što je boja kose, očiju i spol. Ženu se pokušava nagovoriti da djetetu dade ime, pomažući joj tako stvoriti odnos sa stvarnom, jedinstvenom osobom.³⁸ Sa slikom čeda u svom srcu žena može sada oplakati strašan gubitak ljudskog života prouzročen pobačajem.

33 Heather Sertori, *Pregnancy Support Agencies: Their History, Purpose and Philosophy* u: *The Abortion Debate. Pro-life essays* eds. Margaret O'Donovan and Jeremy Stuparich, ACT Right to Life Association, 1994., str. 19.

34 Patricia Casey, »Treatment of Post-Abortion Syndrome, u: *Post-Abortion Syndrome. Its Wide Ramifications*, ed. Peter Doherty, Cambridge, Four Courts Press, 1995., str. 75.

35 E. Joanne Angelo, »The Negative Impact of Abortion on Women and Families« u: *Post-Abortion Aftermath: A Comprehensive Consideration*, ed. Michael Mannion, Washington, Sheed and Ward, 1994., str. 49.

36 Heather Sertori, *Pregnancy Support Agencies: Their History, Purpose and Philosophy* u: *The Abortion Debate. Pro-life essays* eds. Margaret O'Donovan and Jeremy Stuparich, ACT Right to Life Association, 1994., str. 21.

37 Vicki Thorn, »Project Rachel: Faith in Action, A Ministry of Compassion and Caring«, u: *Post-Abortion Aftermath: A Comprehensive Consideration*, ed. Michael Mannion, Washington, Sheed and Ward, 1994., str. 155.

38 Michael Mannion, »Abortion and Healing: A Pastoral Church Responds in Word and Sacrament« u: *Post-Abortion Aftermath: A Comprehensive Consideration*, ed. Michael Mannion, Washington, Sheed and Ward, 1994., str. 114.

3.3 Oprost

a) Božji oprost

Da bi oprostila sebi i drugima koji su u toj odluci sudjelovali, žena koja je imala pobačaj mora ponajprije osjetiti Božje oprostjenje.³⁹ Mnoge osobe nakon sudjelovanja u pobačaju govore kako osjećaju da ih je Bog posve odbacio, pa čak iako znaju da je to u neskladu sa Svetim pismom. Druge se pak posve odvrte od Crkve. Svaki dodir s Crkvom služi samo oživljavanju krivnje povezane s proživljenim pobačajem.⁴⁰ Terapeut mora poučiti osobu o Božjem opraštanju te je uvjeriti da ga prihvati. Osoba se potiče da sebe stavi u isti položaj s mlađim sinom iz prisposodbe o izgubljenom sinu (usp. Lk 15), mora se staviti na kraj priče. Otac koji je čekao, tako je ushićen što mu se njegovo izgubljeno dijete vratilo da, unatoč počinjenom grijehu, on svom djetetu želi dobrodošlicu toplim zagrljajem i suzama radosnica-ma zbog ponovnog sastanka. Sin je očekivao tek prihvaćanje, a primio je potpuno, nezasluženo oprostjenje. O kažnjavanju nije bilo ni govora; otac je samo želio da mu se sin opet vrati kući.⁴¹

Terapeut ili neki drugi član savjetovališta mora počinitelje pobačaja dovesti do toga da shvate kako je Bog, njihov Otac, sve od izvršenog pobačaja strpljivo čekao da mu se vrate i prihvate Njegovo oprostjenje. Kad to shvati, većina osoba koje su učinile pobačaj roni suze radosnog ozdravljenja. Te osobe su sada već dobro pripremljene za sakrament pomirenja koji djelotvorno ostvaruje potrebnu milost za odrješenje grijeha pobačaja. Sada terapeut može uputiti počiniteljicu pobačaja svećeniku da se obavi sakrament. Najtoplije se preporuča žene uputiti svećenicima osposobljenima za rad s osobama koje pate od postabortivnog sindroma.⁴²

b) Djetetovo oprostjenje

Doživjevši Božje oprostjenje, terapeut potiče ženu da zamoli svoje dijete da joj oprosti za pobačaj.⁴³ Terapeut pomaže ženi da predoči svoje čedo u naručju Boga Oca, Boga koji je sav ljubav, samilost i opraštanje. Terapeut mora pomoći ženi shvatiti kako nitko u Božjoj prisutnosti ne može odražavati ništa osim Njegove ljubavi, samilosti i opraštanja. Svrha je ovog dijela postupka izlječenja da se napuste sve slike djeteta koje stoji uz Boga i pruža optužujući prst prema zemlji. Poželjna je ona slika djeteta koje oprašta i živi u ljubavi Božje prisutnosti. Terapeut predlaže ženi da napiše zamišljeno pismo svom pobačenom čedu, otvarajući svoje

39 John Paul II., *Evangelium Vitae—The Gospel of Life* (=EV), Vatican City, Libreria Editrice Vaticana, 1995., br. 99.

40 Denise Mari, »The Judas Complex: A Stumbling Block to Post Abortion Recovery«, *Homiletic and Pastoral Review*, October, 1994., str. 29.

41 Michael Mannion, »Abortion and Healing: A Pastoral Church Responds in Word and Sacrament« u: *Post-Abortion Aftermath: A Comprehensive Consideration*, ed. Michael Mannion, Washington, Sheed and Ward, 1994., str. 115.

42 Vicki Thorn, »Project Rachel: Faith in Action, A Ministry of Compassion and Caring«, u: *Post-Abortion Aftermath: A Comprehensive Consideration*, ed. Michael Mannion, Washington, Sheed and Ward, 1994., str. 156.

srce i opravdavajući prilike u kojima je odlučila izvršiti pobačaj. Možda će reći djetetu kako joj je žao, koliko joj ono nedostaje i koliko čezne da ga jednog dana vidi. Pošto primi oprostjenje od djeteta tijekom ovog emocionalnog i nježnog pomirenja, žena će konačno biti u stanju reći zbogom svome čedu, zasada.

Terapeut treba naglasiti da se žena u stvarnosti sada ne obraća djetetu. Umjesto toga svrha je da žena shvati kako je dijete živo te kako na svoju molbu može primiti njegovo oprostjenje.⁴⁴

c) *Oprost sebi i drugima*

Većina žena poslije pobačaja, često podsvjesno, nosi golemu količinu gnjeva prema sebi i drugima koji su imali udjela u odluci o pobačaju.⁴⁵ Žene su osobito pune gnjeva prema roditeljima, suprugu ili prijatelju koji su je savjetovali da počini pobačaj. Većina se intimnih veza prekida u godini nakon pobačaja.⁴⁶ Terapeut poziva ženu da govori o osobama upletenima u odluku o pobačaju. Ona se potiče da svoje osjećaje prema njima otvoreno opiše. Može im tobože i napisati pismo navodeći kakve osjećaje gaji prema njihovom udjelu u pobačaju. Tijekom ove terapije mnoge žene otkriju svoj veliki gnjev prema obitelji i prijateljima. Ovaj gnjev tijekom godina stvara traumu koja koči njezinu sposobnost da ima u njih povjerenja ili da prema njima osjeća bliskost. Razmišljanjem nad Biblijom, primjerice nad retkom *Oprosti i bit će ti oprošteno* (Lk 6, 37), žena se potiče u donošenju svjesne odluke da oprost svima koji su imali udjela u odluci o pobačaju.⁴⁷

Da bi zadobila stvaran unutarnji mir, žena koja se odlučila na pobačaj mora konačno oprostiti sebi.⁴⁸ Mnoge se žene stalno podsvjesno kažnjavaju te se osjećaju nedostojnima bilo kakve radosti, mira ili sreće u životu. Grupna je terapija vrlo učinkovita jer se pomaže ženi da poslije pobačaja sebi oprost. Žene koje pate od postabortivnog sindroma lakše suosjećaju s drugim takvim ženama te im opraštaju. Žene koje su imale pobačaj vrlo dobro razumiju i unutarnji razdor što je natjerao ženu na taj očajnički čin, kao i teret koji žena kao posljedicu mora snositi. Žene se katkada pozivaju na sudjelovanje u terapijskoj grupi koja se sastoji od terapeuta i nekoliko žena koje su imale pobačaj. Razumijevanje i suosjećanje drugih članica grupe pomaže joj da se odrekne svog duboko ukorijenjenog samoop-

43 EV, br. 99.

44 David Reardon, »For Women who have had an Abortion« *Homiletic and Pastoral Review*, March, 1996., str. 50.

45 Vicki Thorn, »Project Rachel: Faith in Action, A Ministry of Compassion and Caring«, u: *Post-Abortion Aftermath: A Comprehensive Consideration*, ed. Michael Mannion, Washington, Sheed and Ward, 1994., str. 155.

46 Patricia Casey, »Treatment of Post-Abortion Syndrome«, u: *Post-Abortion Syndrome. Its Wide Ramifications*, ed. Peter Doherty, Cambridge, Four Courts Press, 1995., str. 80.

47 John Willke and Barbara Willke, *Love Them Both*, Ohio, Hayes Publishing Company, 1997., str. 53.

48 Vicki Thorn, »Project Rachel: Faith in Action, A Ministry of Compassion and Caring«, u: *Post-Abortion Aftermath: A Comprehensive Consideration*, ed. Michael Mannion, Washington, Sheed and Ward, 1994., str. 158.

tuživanja. Toliko dobivene ljubavi i suosjećanja, pošto je priznala svoj pobačaj, često znači prekretnicu u ženinoj borbi da sebi oprostí.⁴⁹

3.4 Sakrament pomirenja

Liječenje krivnje u slučaju pobačaja ima svoj korijen u duhovnom poslanju i autoritetu Crkve. Premda psihoterapija i savjetovanje mogu dovesti osobu dotle da nadvlada svoju bol i samootuđenje, jedino Bog, Autor Života, može oprostiti osobi zbog grijeha pobačaja.⁵⁰ Opraštanje grijeha u sakramentu ispovijedi nije samo neki prirodan psihološki proces oslobađanja od osjećaja krivnje. Ispovijed ima svoju nadnaravnu dimenziju koje uvijek treba biti svjestan u liječenju postabortivnog sindroma.⁵¹ Ubojstvom nevinog čovjeka tj. teškom povredom Božjeg zakona, pobačaj razara ljubav u ženinu srcu. Pobačaj odvraća osobu od Boga, njezine posljednje svrhe i blaženstva — pretpostavljajući mu niža dobra kao što su uživanje, komotnost i ugodnost ovoga svijeta.⁵² Ubojstvo vlastitog nerođenog djeteta u ženi pogada životno počelo, tj. ljubav, i zahtijeva obraćenje srca i novu inicijativu Božjeg milosrđa.⁵³ S tom je svrhom Sin Božji Isus Krist ustanovio sakrament pomirenja. Ukazujući se svojim apostolima nakon uskrsnuća, Isus im je rekao: *Mir vama. Primite Duha Svetoga! Kojima oprostite grijehe, oprošteni su im; kojima zadržite, zadržani su im.* (Iv 20, 21–23).⁵⁴ Tim riječima, dakle, Krist Gospodin daje svojim apostolima i njihovim nasljednicima ili hijerarhijskoj Crkvi vlast opraštanja grijeha. Kristovim djelovanjem i snagom Duha Svetoga sakrament pomirenja djelotvorno ostvaruje potrebnu milost za odrješenje grijeha pobačaja.⁵⁵ Dakle, jedino svećenik u sakramentu pomirenja ima ovlast uvjeriti osobu u Božje oprostjenje poslije učinjenog pobačaja. Svećenik u kojemu je sakramentalno nazočan Isus Krist, pozvan je da se prema ženi koja je počinila pobačaj odnosi kao brat koji također griješi, pastir koji traži izgubljene ovce,⁵⁶ liječnik koji liječi i tješi, učitelj koji poučava istinu i pokazuje put k Bogu, pa i kao sudac koji prema istini sudi ljudsko djelovanje.⁵⁷ Kao što sveti Augustin kaže: *želim liječiti, a ne optuživati.*⁵⁸

49 Teri Reisser and Paul Reisser, *Identifying and Overcoming Post-Abortion Syndrome*, Colorado Springs, Focus on the Family, 1993., str. 21.

50 Michael Mannion, »Abortion and Healing: A Pastoral Church Responds in Word and Sacrament« u: *Post-Abortion Aftermath: A Comprehensive Consideration*, ed. Michael Mannion, Washington, Sheed and Ward, 1994., str. 107.

51 Mihály Szentmártoni, *Psihologija duhovnog života*, Zagreb, FTI Družbe Isusove, 1997., str. 147.

52 *Katekizam Katoličke Crkve* (=KKC), Zagreb, 1994., br. 1855.

53 Ibid. br. 1856.

54 Andrew Cuschieri, *Sacrament of Reconciliation*, London, University Press of America, 1992. str. 212.

55 KKC. br. 1084.

56 Michael Mannion, »Abortion and Healing: A Pastoral Church Responds in Word and Sacrament« u: *Post-Abortion Aftermath: A Comprehensive Consideration*, ed. Michael Mannion, Washington, Sheed and Ward, 1994., str. 114.

57 Andrew Cuschieri, *Sacrament of Reconciliation*, London, University Press of America, 1992. str. 241–263.

58 Michael Mannion, »Abortion and Healing: A Pastoral Church Responds in Word and Sacrament« u: *Post-Abortion Aftermath: A Comprehensive Consideration*, ed. Michael Mannion, Washington, Sheed and Ward, 1994., str. 114.

Psihoterapijski razgovor i savjetovanje pomažu osobi da se dobro pripremi za ispovijed. To je vrlo korisno u produbljivanju spoznaje samog sebe, pri osjećaju tuge i krivnje. Važno je da žena svjesno prima Božju milost oprostjenja grijeha koju u sakramentu Bog na nju milosrdno izlijeva. Sakrament pomirenja je jedini način kojim se žena može potpuno osloboditi od grijeha počinjenog pobačaja.⁵⁹ Sakrament odrješena sadrži ove elemente:

a) *Ispovijed*

Budući da hotimični pobačaj ima obilježja koja ga čine posebno teškim,⁶⁰ počinitelj ovog *užasnog zločina*⁶¹ mora ga usmeno priznati u ispovijedi. Da ispovijed bude cjelovita i kao takva valjana, treba ispovijediti broj pobačaja i sve druge teške grijehove vezane uz to. Potrebno je ispovijediti i okolnosti u kojima se dogodio grijeh i koje mogu mijenjati prirodu grijeha.⁶² Ako se na primjer začće dogodilo prije braka, treba ispovijediti i grijeh protiv šeste Božje zapovijedi. Ili, ako se začće dogodilo zbog preljuba, ispovijeda se i grijeh protiv devete Božje zapovijedi.

Osoba se ne treba bojati ispovijedati svoje grijehove jer svaki svećenik koji ispovijeda obvezan je, pod prijetnjom najstrožih kazni, obdržavati posvemašnju tajnu o grijesima koje mu je pokornik ispovijedio. Nije mu dopušteno govoriti ni o onome što je u ispovijedi doznao o životu pokornika. To je ispovjedna tajna koja ne dopušta iznimke.⁶³

Također, da bi ispovijed bila valjana, potrebno je da žena očituje dobru volju barem u nekom vidljivom znaku kajanja.⁶⁴ Ženi koja je počinila pobačaj, a prošla je kroz terapiju, obično nije teško priznati i iskreno se kajati zbog grijeha pobačaja. Ona otvoreno priznaje kako je odbila dar života. Ponizno moli Boga — Darovateljica života za oprostjenje.⁶⁵

b) *Pokajanje*

Među pokornikovim činima kajanje je na prvom mjestu. Molitva kajanja sadrži jasno i odlučno odbijanje pobačaja, izražavanje tuge i žaljenja te odluku da to više neće učiniti. Najbolji motiv za kajanje zbog učinjenog pobačaja proizlazi iz ljubavi prema Bogu, ljubljenom iznad svega. To se zove savršeno kajanje. Ovo kajanje postiže oprostjenje grijeha pobačaja ako uključuje čvrstu odluku pristupiti sakramentalnoj ispovijedi, čim to bude moguće.⁶⁶ Nesavršeno kajanje nastaje kao pos-

59 Bernhard Häring, *Kristov zakon I.*, Zagreb, Kršćanska sadašnjost, 1973., str. 400.

60 EV, br. 54.

61 Dokumenti Drugog Vatikanskoga Koncila, *Gaudium et spes — Radost i nada*, br. 51, Zagreb, KS, 1970.

62 Bernhard Häring, *Kristov zakon I.*, Zagreb, Kršćanska sadašnjost, 1973., str. 429.

63 KKC. br. 1487.

64 Bernhard Häring, *Kristov zakon I.*, Zagreb, Kršćanska sadašnjost, 1973., str. 429.

65 Michael Mannion, »Abortion and Healing: A Pastoral Church Responds in Word and Sacrament« u: *Post-Abortion Aftermath: A Comprehensive Consideration*, ed. Michael Mannion, Washington, Sheed and Ward, 1994., str. 115.

66 KKC. br. 1452.

ljedica promatranja odvratnosti grijeha pobačaja ili iz straha od vječne osude. Samim nesavršenim kajanjem ipak se ne postiže oprostjenje teških grijeha, ali ono stvara raspoloženje da ga se primi u sakramentu pomirenja.⁶⁷

Savršenim kajanjem osoba koja pati od postabortivnog sindroma potpuno duhovno ozdravi.⁶⁸ Ona se vraća Bogu ljubljenom kao što se izgubljeni sin vratio milosrdnom Ocu. Kad se jednom osoba nakon pobačaja savršeno pokaje i kaže: »O Bože, volim te iznad svega! Žao mi je, pogriješila sam«, ona ne stoji i dalje na istome mjestu. Grijeh pobačaja je oprostjen. Osoba se promijenila i ne vraća se više očaju, već ide naprijed prema nadi spasenja. Još uvijek stoji na području križa, ali gleda dalje da bi vidjela otvoren grob, uskrsnuće.⁶⁹

c) Pokora

Obična pravednost zahtijeva da učinimo sve što je moguće kako bi se šteta zbog bilo kojeg grijeha nadoknadila, npr. da vratimo ukradene stvari. Osim ubojstva nerođenog djeteta pobačaj ranjava i slabi samu ženu, kao i njezine odnose s Bogom i bližnjima. Odrješenje briše grijeh pobačaja, ali ne popravlja sve nereda u ženi što ih je pobačaj prouzročio. Pokora očisti osobu da ponovno stekne puno duhovno zdravije. S pokorom osoba ispravlja svoju krivnju: ona okajava svoj grijeh pobačaja. To »okajavanje« zove se pokora.⁷⁰

Pokajnik mora jasno shvatiti da pokora nije cijena koja se plaća za odrješenje i oprostjenje grijeha. Ta je cijena već plaćena. Isus Krist je svojom krvlju na Veliki Petak platio tu cijenu prije 2000 godina. Dakle, pokajnik ne obavlja pokoru da bi zaslužio Božju ljubav i oprostjenje, već da mu na tome zahvali.⁷¹

Pokora se može sastojati od pribivanja vjerskim obredima, dobrih djela, milosrđa i zadovoljštine. Za ženu nakon pobačaja često je korisno obavljati pokoru koja sadrži i meditativni i apostolski element. Meditativni aspekt može obuhvatiti molitvu, post i čitanje nekog osobitog odlomka Svetog pisma kao što je parabola o izgubljenom sinu (Lk 15, 11–32). Apostolski element može uključiti obvezu da se dio vremena posveti dobrovoljnom radu u organizacijama kao što su javne kuhinje za beskućnike ili domovi za hendikepirane. Neki počinitelji pobačaja pozele raditi s trudnicama u nevolji ili sa samohranim majkama. Drugi žele darovati novac pokretu za život ili se uključiti u druge djelatnosti za promicanje života.⁷²

Pokora se može sastojati od strpljivog prihvaćanja tuge koju osoba i dalje nosi zbog počinjenog pobačaja. To joj pomaže da se suobliči Kristu koji je bio pomir-

67 Ibid. br. 1453.

68 Bernhard Häring, *Kristov zakon I.*, Zagreb, Kršćanska sadašnjost, 1973., str. 415.

69 Michael Mannion, »Abortion and Healing: A Pastoral Church Responds in Word and Sacrament« u: *Post-Abortion Aftermath: A Comprehensive Consideration*, ed. Michael Mannion, Washington, Sheed and Ward, 1994., str. 116.

70 KKC. br. 1459.

71 Michael Mannion, »Abortion and Healing: A Pastoral Church Responds in Word and Sacrament« u: *Post-Abortion Aftermath: A Comprehensive Consideration*, ed. Michael Mannion, Washington, Sheed and Ward, 1994., str. 117.

72 Ibid.

nica za naše grijehе jednom zauvijek. Pokora osobi omogućuje da postane subaštinica Uskrsnuloga Krista jer s njime zajedno trpi.⁷³

d) Odrješenje

Sva vrijednost sakramenta pomirenja jest u tome da u osobi koja je počinila pobačaj ponovno obnovi Božju milost i s Bogom je sjedini dubokom ljubavlju. Svrha i učinak ovog sakramenta jest pomirenje s Bogom.⁷⁴ Snažnim izričajem »Ja te odrješujem« te polaganjem ruke i znakom križa, žena skrušena i obraćena dolazi u dodir s moći i milošću Božjom. Još je jednom obnovljeno uskrsnuće iz duhovne smrti. Osoba je odriješena od grijeha pobačaja. Božje je oprostjenje potpuno. Osoba koja prima sakrament raskajana srca i s religioznim raspoloženjem postiže mir i spokoj savjesti zajedno s jakom duhovnom utjehom.⁷⁵

Svećenik sada preporuča osobi da primi euharistiju, Kruh života (Iv 6, 35). Žena izlječena nakon pobačaja, još uvijek s uspomenaма na svoje pobačeno čedo, sada može gledati prema djetetu koje će jednog dana držati kad budu zajedno dijelili dom Boga Oca.⁷⁶

3.5 Djelotvornost terapije

Osoba poslije pobačaja može biti uvjerena u izlječenje ukoliko

- je sposobna prihvatiti odgovornost za svoj udio u pobačaju;
- može iskreno govoriti o svom pobačaju kad je za to prilika, ali ne pod nekom prisilom;
- je prihvatila potpuno i bezuvjetno Božje oprostjenje;
- je oprostila sebi te odlučila živjeti punim životom, unatoč svojoj prošloj grešnoj odluci;
- je iskazala razumijevanje i opraštanje ostalima koji su sudjelovali u toj odluci;
- osjeća pomirenje sa svojim pobačenim čedom, željno iščekujući dan kad će se s njim opet sjediniti.⁷⁷

Premda je osoba doživjela ozdravljenje, najvjerojatnije će tu i tamo osjećati žaljenje ili bol zbog počinjenog pobačaja.⁷⁸ Nerealno je očekivati da u ženi koja je

73 KKC. br. 1460.

74 Ibid. br. 1468.

75 Andrew Cuschieri, *Sacrament of Reconciliation*, London, University Press of America, 1992., str. 176.

76 Michael Mannion, »Abortion and Healing: A Pastoral Church Responds in Word and Sacrament« u: *Post-Abortion Aftermath: A Comprehensive Consideration*, ed. Michael Mannion, Washington, Sheed and Ward, 1994., str. 118.

77 Teri Reisser and Paul Reisser, *Identifying and Overcoming Post-Abortion Syndrome*, Colorado Springs, Focus on the Family, 1993., str. 23.

78 Vicki Thorn, »Project Rachel: Faith in Action, A Ministry of Compassion and Caring«, u: *Post-Abortion Aftermath: A Comprehensive Consideration*, ed. Michael Mannion, Washington, Sheed and Ward, 1994., str. 155.

duboko žalila neće nikada iskrsnuti bolna sjećanja na njezin gubitak. Izliječena je osoba, za razliku od neizliječene koja je shrvana proživljenim pobačajem, potpuna i aktivna osoba, sposobna nositi se sa sjećanjima kako se ona pojavljuju.⁷⁹

Zaključak

Svake godine milijuni ljudi diljem svijeta sudjeluju u izvršavanju pobačaja. Mnogi od njih pate od osjećaja krivnje i proživljavaju psihološki poremećaj poznat kao postabortivni sindrom. Projekt »Rachel« je savjetovalište koje pruža pomoć osobama koje pate zbog počinjenog pobačaja. Posrijedi je sveobuhvatan pristup koji ujedinjuje duhovno i psihološko. Psihoterapeuti, svećenici i ostali članovi savjetovališta prisno surađuju, vodeći osobe nakon pobačaja kroz postupak liječenja.

Prvih nekoliko godina poslije pobačaja većina žena uspješno primjenjuje obrambene mehanizme kao što su racionalizacija, represivna kompenzacija i stvaranje reakcija kako bi se potisnuli osjećaji krivnje. Simptomi postabortivnog sindroma pojavljuju se kad ženi ponestane snage da nadalje potiskuje zaboravljena sjećanja. Cilj je početnih stupnjeva terapije dijagnosticirati postabortivni sindrom, uključujući krivnju, tjeskobu, psihološku tupost, potištenost i pomisao na samoubojstvo, sindrom godišnjice, ponovno proživljavanje pobačaja, zabrinutost da će opet zatrudnjeti, bojazan zbog plodnosti i porođajnih problema, kidanje povezanosti sa sadašnjom i budućom djecom te samokažnjavanje ili samoponižavanje. Žena je samo onda spremna započeti postupak liječenja kad iskreno prizna kako je njezina patnja povezana s pobačajem. Na početku postupka liječenja terapeut obzirno pomaže ženi da ponovno proživi pobačaj.

Liječenje može započeti jedino ako su snažni osjećaji straha, gnjeva, krivnje i tuge povezani s pobačajem još svježiji u ženinoj svijesti. Žena se tada potiče da stvori neutralnu i emocionalnu sliku svog čeda, pa čak da mu izabere ime, kako bi mogla oplakati gubitak ljudskog života zbog pobačaja. Zatim se osobi pomaže da osjeti i prihvati Božje oprostjenje, našeg nebeskog Oca punog sućuti i ljubavi. Žena se potiče da zamoli za oprostjenje svoje djetete, ohrabruje ju se da oprost sebi i svima ostalima koji su imali udjela u odluci o pobačaju. Postupak liječenja doseže vrhunac kad žena konačno iskusi radost i olakšanje potpunog oprosta u sakramentu pomirenja.

79 Teri Reisser and Paul Reisser, *Identifying and Overcoming Post-Abortion Syndrome*, Colorado Springs, Focus on the Family, 1993., str. 23.

HEALING THE GUILT OF ABORTION WITH THE SACRAMENT OF RECONCILIATION

Anthony Stephen BURNSIDE

Summary

There are an estimated 36 to 50 million abortions performed around the world each year. While abortion is promoted as a safe and simple medical procedure, many women including those people who perform and participate in the decision to abort the unborn child, suffer from a sense of guilt and experience a psychological disorder known as post-abortion syndrome. Counselling services are available in the United States that help these people to cope with the grief and suffering they experience after an abortion. Psychotherapists, priests and trained lay counsellors work closely together in guiding post-abortion women through the process of healing. Women are encouraged to re-experience the abortion, grieve the loss of the aborted child, understand and accept God's forgiveness, forgive oneself and other people involved in the experience and finally to celebrate forgiveness in the Sacrament of Reconciliation.

(Translated by A. S. Burnside)